

CEGESOMA NEWSLETTER

NR 34 - JANUARI 2018

[nl](#) [fr](#) [en](#)

ACTIVITEIT

CegeSoma lanceert zich in haar eerste WIKIPEDIA marathon... Een studiedag gewijd aan het opstellen of verbeteren van artikelen met betrekking tot de geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog in België.

[\[MEER INFO\]](#) (http://www.cegesoma.be/cms/index_nl.php?article=3641&pag0nbr=32&pagofs=0)

PUBLICATIES

Een waaier van publicaties ter afsluiting van de IUAP *Justice and Populations*. [\[MEER INFO\]](#)

(http://www.cegesoma.be/cms/index_nl.php?article=3648&pag0nbr=32&pagofs=0)

ARCHIEF

De inventaris van het archief van de Nationale Federatie van de oud-strijders van de Brigade Piron is eindelijk beschikbaar. Verdiep u in de herinnering van een mythische Belgische militaire eenheid die zich onderscheiden heeft in Normandië, het zuiden van Nederland en Brussel. [\[MEER INFO\]](#)

(http://www.cegesoma.be/cms/index_nl.php?article=3643)

ONDERZOEK

Oproep tot deelname aan het onderzoeksproject TRANSMEMO over de familiale herinnering aan verzet en collaboratie. [\[MEER INFO\]](#)

(http://www.cegesoma.be/cms/index_nl.php?article=3646&pag0nbr=32&pagofs=0)

Het CegeSoma stapt mee in het wikipedia-avontuur

Op 18 december jongstleden organiseerde het CegeSoma zijn eerste 'Wikipedia-marathon'.

Zoals iedereen weet is Wikipedia een meertalige online-encyclopedie die iedereen vrij en kosteloos kan gebruiken en verbeteren. Het project is onderdeel van een groter project : Wikimedia.

Naast de encyclopedie is er ook Wikisource voor originele documenten, Wikidata voor gegevensbanken, Wikimedia Commons voor foto's, Wikinews, Wiktionnaire enz.

Het doel van Wikimedia en zijn afgeleiden, vandaag onmisbare instrumenten voor internetgebruikers, bestaat erin 'het geheel van de menselijke kennis samen te brengen en iedereen gratis ter beschikking te stellen' (1). Concreet is Wikipedia : ongeveer 35 miljoen artikels in 285 talen, 21 miljard geraadpleegde pagina's per maand, 500 miljoen bezoekers per maand, 9 miljoen bijdragen per maand en 21 miljoen bestanden op Wikimedia Commons (2).

Wikimedia werkt samen met culturele instellingen, zoals musea, archieven, bibliotheken en biedt omkadering en hulp op maat om projecten te realiseren in ruil voor het online beschikbaar stellen van gegevens. Zo kan een instelling bijdragen tot de creatie van content of collecties online raadpleegbaar maken. Wikipedia biedt de instelling een betere zichtbaarheid en laat toe de gedigitaliseerde collecties te valoriseren.

Wat is een Wikipedia marathon, waarom hebben we die georganiseerd?

Een Wikipedia marathon, soms edit-a-thon genoemd is een dag waar verschillende personen, experts en auteurs bijdragen tot de redactie of verbetering van bestaande Wikipedia pagina's. De auteurs worden omkaderd door een vrijwilliger van Wikipedia die de medewerkers vormt en hen leert artikelen te schrijven en vorm te geven in de 'Wikipedia-stijl'.

Op 18 december heeft een 15-tal medewerkers van het Rijksarchief samen met anderen gewerkt aan de verrijking van Wikipedia door nieuwe artikelen te schrijven of bestaande te verbeteren met de hulp van een specialist van Wikimedia Belgium. Het doel is om de kennis over de Tweede Wereldoorlog beter bekend en toegankelijk te maken.

Het resultaat : een twintigtal artikelen over de Tweede Wereldoorlog zijn geredigeerd of verbeterd, in het Frans of het Nederlands. De nieuwe artikelen handelen over ; *Les amis du Grand Reich Allemand*, het krijgsauditoraat, het Bewijs van burgertrouw, *Mouvement national populaire wallon*, Gardes wallonnes, Département Sécurité et Information (DSI), Siphon, Communauté culturelle wallonne.

De verbeterde notities snijden de volgende thema's aan : de Belgische wetgevende verkiezingen van 1936, *Radio Bruxelles*, *Le Soir*, *Le Nouveau Journal*, het fort van Hoei, *de Duitsch-Vlaamsche Arbeidsgemeenschap*, Rolf Wilkening, *Rexisme*, Pays Réel, ... Een geslaagd eerste avontuur dat ongetwijfeld nog een vervolg zal krijgen.

Isabelle Ponteville & Chantal Kesteloot

22.1.2018

(1) 'Comment travailler avec succès avec Wikipedia. Un guide à l'usage des galeries, des bibliothèques, des archives et des musées', Bruxelles, 2015, p. 2
(2) Ibidem.

IUAP Justice and populations afgesloten met een rijk palet aan publicaties

Op 20 december 2017 organiseerde het CegeSoma de laatste activiteit in het kader van de IUAP 'Justice and Populations' : een internationale workshop over het onderzoek van IUAP-medewerker dr Jan Julia Zurné naar de 'bevrijdingsmoorden' in het gerechtelijk arrondissement Brussel.

Boekvoorstelling JJ Zurné - CegeSoma - 29.11.2017.

Jan Julia Zurné ging na hoe het gerecht omging met moorden op al dan niet vermeende collaborateurs, die konden gelinkt worden aan het verzet in de eerste maanden na de bevrijding in het gerechtelijk arrondissement Brussel. Het fenomeen beperkte zich niet tot België, vandaar dat buitenlandse onderzoekers gevraagd werd te reflecteren over het onderzoek van Jan Julia Zurné : Jean Marc Berlière en Henk Termeer gingen in met haar in discussie. Xavier Rousseaux, promotor van de IUAP zorgde voor een lange termijnperspectief. Jan Julia neemt deze commentaren mee in het artikel dat ze aan de kwestie heeft gewijd en dat is voorgelegd aan de redactie van een gespecialiseerd internationaal tijdschrift.

Dit is niet de enige wetenschappelijke output van de IUAP, die in 2012 van start ging. De IUAP- onderzoekers van het CegeSoma waren auteur of medeauteur van verschillende publicaties.

Jan Julia Zurné schreef op basis van haar proefschrift dat in het kader van de IUAP tot stand kwam, een boek voor een breed publiek over magistratuur en verzet tijdens de Tweede Wereldoorlog in België : Jan Julia Zurné, *Tussen twee vuren, Gerecht en verzet tijdens de Tweede Wereldoorlog*, Tielt, Lannoo, 2017.

In het *BTNG* had ze eerder al een case study uitgewerkt : Jan Julia- Zurné, 'Een "bedrijfsongeval" met verregaande gevolgen. Het parket van Brussel en de zaak-Predom 1942-1947', in: *Belgisch Tijdschrift voor Nieuwste*

Geschiedenis, 46:3/4, 2016, p. 10-43.

Mélanie Bost, die eveneens werkte als onderzoeker in het kader van de IUAP was één van de editors van de acta van een colloquium dat de IUAP organiseerde over de bronnen van het militaire gerecht. Het militaire gerecht is vooral gekend als organisator van de repressie na de Tweede Wereldoorlog, maar de bronnen die de instelling heeft geproduceerd zijn relevant voor andere periodes uit de geschiedenis van de negentiende en twintigste eeuw. Mélanie Bost, Paul Drossens en Stanislas Horvat (eds.), 'Ressources et usages des archives de la Justice militaire = Bronnen en onderzoeksperspectieven in verband met het Militaire Gerecht', in: *Justice & Society*, VII, Algemeen Rijksarchief, Brussel 2016.

Gerlinda Swillen en Laurence Petrone waren als geassocieerd onderzoeker bij de IUAP betrokken. Gerlinda Swillen publiceerde de handelseditie van haar proefschrift over 'Oorlogskinderen', een groep die met tal van juridische problemen te maken kreeg. Gerlinda Swillen, *De wieg van de Tweede Wereldoorlog : Oorlogskinderen op de as Brussel-Berlijn*, VUBPress, Brussel, 2016. Laurence Petrone deed internationaal vergelijkend onderzoek over buitengerechtelijke vrijheidsberoving tussen 1914 en 1940, een problematiek die in het kader van het terrorisme actualiteitswaarde heeft. Laurence Petrone, 'Democratie in crisis. Een anatomie van de buitengerechtelijke vrijheidsberoving in West-Europa (1914-1940)', in: *Studies in Belgian History 3*, Rijksarchief, Brussel, 2017.

Publieksgeschiedenis

De kern van de IUAP is academisch onderzoek, maar het project heeft ook een aantal publicaties voorgebracht voor een breed publiek. *Het verhaal van Justitie*, Snoeck, Gent, 2017 legt het juridische jargon uit in een begrijpelijke taal en maakt zo het justitiële systeem inzichtelijk, waarbij heden en verleden worden gekoppeld. Het boek *Was opa een Nazi ?*, waarvan de co-promotor van de IUAP één van de medeauteurs is, legt uit hoe bronnen kunnen gevonden en gebruikt worden die informatie geven over personen die betrokken waren bij repressie en epuratie. Koen Aerts, Dirk Luyten, Bart Willems, Paul Drossens, Pieter Lagrou, *Was opa een Nazi? Speuren naar het oorlogsverleden*, Lannoo, Tielt, 2017.

De website Belgium WW II (www.belgiumwwii.be) tenslotte heeft een juridisch luik, dat in belangrijke mate werd gerealiseerd door IUAP-onderzoeker Tamar Cachet.

Alle boeken, behalve *Het verhaal van Justitie* kunnen worden besteld bij het CegeSoma. Meer details over prijzen en wijze van bestellen vindt u [hier](#).

Dirk Luyten
19.1.2018

◀ [Terug](#) ▶

Inventaris van het archief van de Nationale Federatie van de oud-strijders van de Brigade Piron

De herinnering van een mythische Belgische militaire eenheid eindelijk toegankelijk

Als de militaire eenheden uit de Tweede Wereldoorlog hun activiteiten staken na de Duitse capitulatie, voelen de voormalige strijders de noodzaak om de herinnering in ere te houden en de volgende generaties bewust te maken van hun offers voor het vaderland. Het verwerven en het inventariseren van het archief van de Nationale Federatie van de oud-strijders van de Brigade Piron zijn voor het CegeSoma bijzonder belangrijk, gezien de impact van de twee Wereldoorlogen op de Belgische samenleving.

De Brigade Piron, veel symboliek

Maarschalk Bernard Montgomery feliciteert kolonel Jules Piron voor de verzamelde brigade op de Grote Markt van Brussel, 10 maart 1945, CegeSoma/ARA, Foto nr 26.357.

Veel jongeren zijn de versmachtende Duitse bezetting van België beu en vertrekken naar Groot-Brittannië. Zij staan er ter beschikking van de geallieerde zaak. De herstructurering van de Belgische landcomponent, onder leiding van de majoor Jean-Baptiste Piron, wordt al snel tot "First Belgian Brigade Group" gedoopt, ingekapseld in het Britse leger en aangevuld met een 70-tal Luxemburgse vrijwilligers.

Na de ontschepping tussen 30 juli en 8 augustus 1944 op de stranden van Normandië, krijgt de brigade zijn vuurdoop op 9 augustus. Inmiddels tot "Brigade Piron" herdoopt, strijdt de eenheid in Normandië tot het einde van de maand. Op 2 september krijgt Piron de opdracht om met zijn eenheid zo snel als mogelijk Brussel te bereiken. Hij komt er als bevrijder op 4 september aan. Vervolgens bevrijdt de brigade andere Belgische steden en komt ze op 22 september in Nederland aan. Afgelost aan het Nederlandse front op 17 november, keert ze er terug in april 1945 om vervolgens van mei tot december in de Britse zone actief te zijn in de streek van Noordrijn-Westfalen. Uiteindelijk zal de eenheid finaal in de kazerne van Leopoldsborg gestationeerd worden. Zij staat aan de basis van het nieuwe Belgische leger die tijdens de Koude Oorlog in West-Duitsland een basis zal hebben tussen het IJzeren Gordijn en de Belgische grens.

De Nationale (Koninklijke) Federatie van de oud-strijders van de Brigade Piron, een dynamische structuur

In 1947 ziet de Nationale Federatie van de oud-strijders van de Brigade Piron het licht. Zij wil alle voormalige strijders van die eenheid verenigen om een hechte vriendschapsband te onderhouden en waar nodig bij te staan op moreel en materieel vlak. Voorts wil de vereniging het prestige hoog houden en de belangen van de oud-strijders behartigen. De federatie heeft altijd nauwe banden onderhouden met de andere Belgische strijdkrachten in Groot-Brittannië om gezamenlijk acties te ondernemen. De Nationale Federatie heeft een secretariaat op het nationale niveau en kleinere onderafdelingen op het provinciale niveau. Twee vzw's zijn actief om de herinnering voor het grote publiek in ere te houden. Uiteindelijk is de oud-strijdersvereniging lid van twee overkoepelende organen, namelijk de Belgische Strijdkrachten in Groot-Brittannië en het Nationaal Eenheidsfront voor oud-strijders. Mede dankzij deze lidmaatschappen kan zij beter haar belangen verdedigen op materieel, moreel en patriottisch gebied.

De archieven, tussen herdenking en actualiteit

De schenking, in 2006 en vervolgens in 2013, van het archief van het secretariaat van de Nationale Federatie schetst een vrij volledig beeld van de organisatie en haar activiteiten. De 2.2 strekkende meter van het archief tonen aan hoe betrokken de vereniging was bij de vele herdenkingen van de bevrijding in Normandië, het zuiden van Nederland en België. De vele dossiers bewijzen het verlangen van de federatie, en eveneens van de Brusselse autoriteiten, om die herinnering aan de bevrijding van de hoofdstad niet verloren te laten gaan.

Hoewel de statuten van de vereniging verbieden om zich met politiek in te laten, uit de oud-strijdersvereniging toch forse kritiek als het gaat over amnestie en separatisme. Veel oud-strijders hebben een uitgesproken sympathie voor de Koninklijke familie. Het archief geeft de spanningen weer die bestonden tussen de Nationale Federatie en haar onderafdelingen. Eveneens bevat het fonds informatie over de bevriende en de overkoepelende organisaties. De publicaties van de Nationale Federatie en haar onderafdelingen zijn naar de bibliotheek van het CegeSoma overgebracht.

De inventaris van dit waardevol archief is [hier](#) beschikbaar.

[Fabrice Maerten](#)

19.1.2018

Eerbetoen aan de Onbekende Soldaat door de oud-leden van de brigade Piron, waarschijnlijk in 1957. Vooraan, de eerste minister tijdens de oorlog, Hubert Pierlot, CegeSoma/ARA, Foto nr 32.537.

◀ [Terug](#) ▶

Het CegeSoma zoekt families om deel te nemen aan nieuw onderzoeksproject over de familiale verzets- en collaboratieherinnering

In het kader van het jongste project over de familiale herinnering aan verzet en collaboratie in België, dat het CegeSoma samen met de Universiteit Gent en de UCL uitvoert, zoeken we families die bereid zijn hun familiegeschiedenis en hun oorlogsherinneringen te delen.

TRANSMEMO is een interdisciplinair federaal project waaraan historici en onderzoekers in sociale en cognitieve wetenschappen meewerken. Het project wordt gesteund door het federaal wetenschapsbeleid (BELSPO).

Terwijl de laatste twee decennia onderzoekers bepaalde historische mythes over de nationale geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog gedeconstrueerd hebben, blijft de historische erfenis een factor van verdeeldheid tussen politieke groepen en taalgemeenschappen. De afwezigheid van een gezamenlijke nationale of patriottische oorlogsherinnering is frappant en contrasteert met een nog steeds dominante, maar historisch niet correcte perceptie van een collaborerend Vlaanderen tegenover een Wallonië van het verzet. De studies over de oorsprong en ontwikkeling van die herinneringen focussen vooral op de wijze waarop deze herinneringen werden gepromoot en werden toegelaten in de publieke ruimte. Om de mechanismen en de doorwerking van deze divergerende herinnering beter te begrijpen onderzoekt het TRANSMEMO-project een terrein dat tot nu toe grotendeels onontgonnen is in België : de intergenerationale overdracht van deze herinneringen binnen de Belgische families.

De grootvader, Fonds oorlogskinderen : familiefoto (1942-...), CegeSoma/ARA, DR, foto nr. 566.104

Wat wordt in Belgische families verteld na de Tweede Wereldoorlog? Hoe worden deze verhalen overgeleverd aan de volgende generaties? Hoe evolueren die verhalen in het kader van de familie en hoe eigent elk individu ze zich toe, in functie van zijn of haar parcours en sociale context? Deze vragen staan centraal in het TRANSMEMO-project.

In het kader van dit project zoeken we nog actief naar Franstalige families om ons te helpen : het CegeSoma en de UCL staan in voor het Franstalige luik van het project, de Universiteit Gent voor het Nederlandstalige. In het kader van dit project wensen we families te ontmoeten die aan volgende criteria beantwoorden :

- Families waar drie generaties (één persoon per generatie) aan het onderzoek willen deelnemen
- Het oudste lid van de familie moet geboren zijn voor 1936 en zoon of dochter zijn van een persoon wiens verzetsdaden erkend zijn (door de familie, een bepaalde gemeenschap of de Belgische staat) of waarvan een ouder na afloop van de oorlog als schuldig is erkend aan collaboratie (door de familie, een gemeenschap of de Belgische justitie).

Het project TRANSMEMO waarborgt alle deelnemers volledige anonimiteit.

Indien u interesse heeft om aan het project deel te nemen kan u contact opnemen met :

- Aline Cordonnier (UCL) : aline.cordonnier@uclouvain.be, 010 47 23 49

- Florence Rasmont (CEGES) : florence.rasmont@arch.be, 02 556 92 07

We danken u alvast voor uw getuigenis en voor uw belangstelling voor ons project.

De leden van de ploeg van Transmemo : Bruno De Wever (UGent), Koen Aerts (Ugent), Nico Wouters (CegeSoma), Olivier Luminet (UCL), Valérie Rosoux (UCL), Florence Rasmont (CegeSoma), Aline Cordonnier (UCL) en Pierre Bouchat (UCL).

Florence Rasmont

22.1.2018

Sjascript.mctabs.displayTab('appearance_tab','appearance_pai
-Niklaas, juli 1940, Hildegard met papa, na zijn terugkeer
van de internering, Fonds oorlogskinderen, dagelijks
leven in Vlaanderen (1940-1945), CegeSoma/ARA,
gereserveerde rechten, foto nr. 258.494.

◀ Terug ▶